



JOGOS ELÉGTÉTEL IRÁNTI KÉRELEM¹

I. Bevezetés

1. Jogos elégtétel megítélése nem feltétlen következménye annak, ha az Emberi Jogok Európai Bírósága az eljárás során az Emberi Jogok Európai Egyezményében garantált jogok valamelyikének sérelmét állapítja meg. A 41. Cikk értelmében a Bíróság csak akkor állapít meg az áldozat számára jogos elégtételt, ha a teljes kártérítést a belföldi jog nem biztosítja, és ilyenkor is csak „szükség esetén”.

2. A Bíróság csak olyan mértékű elégtételt ítélhet meg, amely az adott esetben „jogosnak” minősül, ami az egyes ügyek körülményeitől függően mást és mást jelent. A Bíróság az állítólagosan elszenvedett hátrányok némelyikével kapcsolatban határozhat úgy, hogy a jogsértés tényének megállapítása önmagában is jogos elégtételt jelent, az anyagi kártérítés pedig szükségtelen. Előfordulhat, hogy olyan kártérítést ítél meg, mely a ténylegesen elszenvedett kárt és az eljárási költségeket nem fedezi, és az is megesik, hogy egyáltalán nem ítél meg kártérítést. Ez különösen olyan esetekben fordul elő, mikor a sérelmezett helyzetért, az elszenvedett kárért vagy az eljárási költség mértékéért a kérelmező a felelős. A kártérítés összegének megállapításakor a Bíróság számításba veszi a kérelmezőnek mint a jogsértés áldozatának, illetve a közérdekért felelős Szerződő Félnek a helyzetét, valamint az adott ország gazdasági körülményeit is.

3. A Bíróság a 41. Cikk értelmében megítélt kártérítés kiszabásakor figyelembe veheti a vonatkozó belföldi szabályokat, de nem köteles döntését azoktól függővé tenni.

4. A Bíróság felhívja a kérelmezők figyelmét, hogy számukra jogos elégtételt csak az Egyezményben és a Bíróság Eljárási Szabályzatában foglalt formai és tartalmi feltételek teljesülése esetén nyújthat.

II. Jogos elégtétel iránti kérelem: formai feltételek

5. A jogos elégtétel iránti kérelmekre vonatkozó határidőket és egyéb feltételeket a Bíróság Eljárási Szabályzatának 60. pontja az alábbiak szerint részletezi:

„1. Annak, aki az Egyezmény 41. Cikke szerinti jogos elégtételre tart igényt, ha a Bíróság eljárása során valamely Egyezmény garantálta jog sérelmét állapítja meg, vonatkozó beadványában konkrét kárigényt kell megfogalmaznia.

2. A kérelmezőnek a tételes kárigényét és az annak megalapozottságát alátámasztó összes iratot – ha az illetékes Kamara elnöke másképp nem határoz – az ügy érdemének vizsgálata során, a kérelmezői nyilatkozat leadási határidején belül kell benyújtania.

3. Amennyiben a kérelmező a fenti bekezdésekben foglalt feltételeknek nem tesz eleget, a Kamara kárigényét részben vagy egészben elutasíthatja.

...”

A Bíróság a konkrét kárigények kielégítését bizonyítékok (iratok) benyújtásához köti, ezek hiányában kártérítést nem ítél meg. Elutasítja a formanyomtatványon benyújtott, de az eljárás megfelelő szakaszában meg nem erősített, illetve a késedelmesen benyújtott kárigényeket is.

¹ Ezt az útmutatót a Bíróság elnöke adta ki, az Eljárási Szabályzat 32. pontjával összhangban, 2007. március 28-án.

III. Jogos elégtétel iránti kérelem: tartalmi feltételek

6. Az Egyezmény 41. Cikkével összhangban jogos elégtétel alapja lehet :

- a) a vagyoni kár ;
- b) a nem vagyoni kár, továbbá
- c) az eljárási és egyéb költségek.

1. A kár meghatározása

7. Az elszenvedett kár és a vélt jogsérelem között világos ok-okozati összefüggésnek kell fennállnia. Nem elegendő e kettő pusztán távoli összefüggése, sem pedig egyszerű találgatás arra nézve, mi történt volna egyezményesértés hiányában.

8. Kártérítésre akkor van lehetőség, ha a kár az eljárásban megállapított jogsértés miatt következett be. A Bíróság nem ítél meg kártérítést egyezményesértéssel összefüggésbe nem hozható károkért, illetve olyan panaszokkal összefüggő károkért, melyeket az eljárás korábbi szakaszában elfogadhatatlannak talált.

9. A Bíróság által megítélt kártérítés célja a kérelmező jogsértés miatt elszenvedett veszteségének ellentételezése, nem a jogsértésért felelős Szerződő Fél megbüntetése. Ez az oka annak, hogy a Bíróság az „elrettetés”, a „megtorlás” vagy a „példastatuálás” céljából benyújtott kárigényeket joggyakorlatában eddig elutasította.

2. Vagyoni kár

10. A vagyoni kár kompenzálásának alapelve az, hogy a kérelmezőt lehetőség szerint olyan helyzetbe kell hozni, amilyenben akkor lenne, ha nem vált volna jogsértés szenvedő alanyává – vagyis a *restitutio in integrum* szabálya érvényesül. Ez a tényleges kár (*damnum emergens*) megtérítése mellett a jövőbeli kár és az elmaradt haszon (*lucrum cessans*) miatti kártérítésre is jogosít.

11. A kérelmezőnek igazolnia kell, hogy a vagyoni kár az állított jogsértés vagy jogsértések következménye. Be kell nyújtania mindazokat az iratokat, amelyek az általa elszenvedett kár tényét és mértékét hitelt érdemlően igazolják.

12. A Bíróság által megítélt kártérítés az esetek többségében fedezi az elszenvedett kárt. Ha a tényleges kárt nem lehet pontosan felmérni, a Bíróság a rendelkezésére álló adatok alapján becsüli meg azt. A fenti 2. bekezdésben foglaltak szerint a Bíróság, a méltányosság elvének figyelembe vétele mellett, határozhat úgy is, hogy a teljes kártalanítás nem indokolt.

3. Nem vagyoni kár

13. A Bíróság által nem vagyoni kár címén megítélt összeg a kérelmező által a jogsértés kapcsán elszenvedett egyéb hátrányok, például szellemi vagy fizikai kínok ellentételezése.

14. A nem vagyoni kár mértékét, természetéből fakadóan, nem lehetséges pontosan meghatározni. Ha ilyen jellegű kárról van szó, és a Bíróság pénzbeli kárpótlást vél szükségesnek, annak mértékét ítélezési gyakorlatára támaszkodva, méltányossági alapon állapítja meg.

15. Azoknak a kérelmezőknek, akik nem vagyoni kár megtérítését követelik, maguknak kell meghatározniuk annak – szerintük méltányos – pénzbeli ellentételezését. Azok, akik jogaik többszörös sérelmét állítják, kérhetnek egyetlen összeget, mely minden kárukat fedezi, de külön-külön is meghatározhatják az egyes sérelmek ellenértékét.

4. Eljárási és egyéb költségek

16. A Bíróság kártérítést ítélhet meg a kérelmezőnek azon költségek vonatkozásában is, melyeket – előbb a hazai jogorvoslatok, majd a Bíróság eljárása során – a jogsértés bekövetkeztének megakadályozására, illetve következményeinek enyhítésére fordított. Ezen költségek és kiadások

közé tartozik a jogi képviselő díja, a bírósági és egyéb illetékek. Megtéríthetők az utazás és a külföldi tartózkodás költségei is, különösen, ha azok a kérelmező Bíróság általi meghallgatása kapcsán merültek fel.

17. A Bíróság csak azokat a költségeket és kiadásokat téríti meg, melyek az általa megállapított jogsértések kapcsán merültek fel. Kizárja a költségek megtérítését azokkal a panaszokkal kapcsolatban, melyek nem vezettek jogsértés megállapításához, illetve elfogadhatatlannak minősültek. Erre figyelemmel célszerű a kárigényeket konkrét a panaszokhoz kötni.

18. A költségeknek és ráfordításoknak valósnak kell lenniük. Ez annyit tesz, hogy ténylegesen felmerült vagy szükségképpen felmerülő kiadásként, törvényi vagy szerződéses kötelezettség gyanánt kell(ett) terhelniük a kérelmezőt. A belföldi hatóságok illetve az Európa Tanács által biztosított jogsegély összegét a Bíróság levonja a költség megtérítésének összegéből.

19. A költségeknek és ráfordításoknak szükségesnek kell lenniük a jogsértés bekövetkeztének megakadályozása, illetve következményeinek enyhítése szempontjából.

20. A költségeknek és ráfordításoknak nagyságrendjüket tekintve ésszerűnek kell lenniük. A túlzónak ítélt kárigényeket a Bíróság saját becslésére támaszkodva, csak részben elégíti ki.

21. A Bíróság bizonyító erejű iratokat – tételes számlákat és bizonylatokat – igényel. Ezeknek kellően részletesnek kell lenniük ahhoz, hogy a Bíróság megítélhesse, milyen mértékben teljesültek a fenti követelmények.

5. A kifizetés módja

22. A kérelmezőknek meg kell adniuk azt a bankszámlaszámot, melyen a nekik megítélt kártérítést fogadni tudják. Ekkor kell jelezniük azt is, ha egyes összegeknek – például a költségek és kiadások fedezetének – célszerűbb képviselőjük bankszámlájára érkezniük.

IV. A Bíróság által megítélt kártérítések

23. A Bíróság által megítélt elégtételt az ügyben terhelt Szerződő Fél pénzüsszeg formájában fizeti meg a jogsértés áldozatának vagy áldozatainak. Arra, hogy a Bíróság a jogsértés megszüntetése vagy orvoslása végett egyéb intézkedésekre kötelezze a Kormányt, csak kivételes esetekben kerül sor. A Bíróságnak mindazonáltal módjában áll (az Egyezmény 46. Cikke értelmében) ítéletének végrehajtásához irányelveket szabni.

24. A 41. Cikk szerint megítélt pénzbeli kártérítés megállapítása euróban (EUR, €) történik, tekintet nélkül a kérelmező kárigényében szereplő pénznemre. Ha a károsult más pénznemben nyer kielégítést, a Bíróság előírja, hogy a megítélt összeget az esedékesség napján érvényes árfolyam szerint váltsák át. Kárigényük benyújtásakor a kérelmezőknek ajánlatos számításba venniük ezt a gyakorlatot avégből, hogy az egyéb fizetőeszközökben megadott összegek euróra váltásakor keletkező esetleges árfolyamvesztéséget kiküszöbölhessék.

25. A Bíróság saját hatáskörében szabja meg a kifizetés határidejét – az esetek többségében ez az ítélet jogerőre emelkedésétől számított három hónap. A Bíróság előírja a késedelmi kamat mértékét is, mely általában három százalékkal magasabb az Európai Központi Bank által a tárgyidőszakban, rövid lejáratú kölcsönök esetén alkalmazottnál.